

CLASSIFICATION AND ANALYSIS OF FACTORS, METHODS AND RESOURCES IN THE MANAGEMENT OF DOMESTIC VIOLENCE

Abstract: The accepted approach that domestic violence is a criminal act raises the question of whether it can be treated as a type of crime. The essence of modern threats to human security determines the private activity and the preparation for rational reaction in case of situations that are a priority in the activity of the state authorities, natural and legal persons.

Author information:

Yordanka Yankova-Yordanova

PhD

Faculty of Technical Sciences

at Konstantin Preslavsky – University of Shumen

✉ j.jordanova@shu.bg

🌐 Bulgaria

Keywords:

violence, crime, prevention

Отговорностите са както на държавните институции така и на длъжностните лица – за живота, здравето и сигурността на отделни групи граждани. Ефективността на превенцията за домашно насилие се определя от качеството на оценяване на риска, дефиниране на критичните обекти и дейности, целенасоченост и последователност при прилагане на мерките. Спецификата на възможностите за реагиране при такъв вид ситуации дефинира сферите на обществения живот и съответните организации, в които е необходимо изграждане на такива способности. Критерият за определянето им са отговорностите за опазване на живота и здравето на много граждани, както и недопускане възникване и развитие на инциденти, свързани с рискове за нормалното съществуване. Като такива организации могат да бъдат определени:

- органи на държавната власт, които изграждат и поддържат сили за реагиране при ситуации свързани със сексуална експлоатация;
- в сферата на образованието – училища, университети и помощни звена с масово пребиваване на хора;
- юридически лица, стопанисващи сгради с масово пребиваване на хора;
- физически и юридически лица, експлоатиращи съоръжения от развлекателен и културен вид.

Анализът на извършените през последните години посегателства срещу такива обекти показва устойчива тенденция към стремеж за осъществяване на различна престъпна дейност по отношение на учебни и развлекателни заведения. Спецификата на тези обекти ги определя и като цели за изява на психически нестабилни хора, търсещи популярност чрез насилие, или на такива, които се стремят да привлекат медийното внимание. В основата на реагирането при възникване на такива ситуации е предприемането на отговарящи на заплахата действия, които класифицират факторите и средствата за превенция на проституцията (Фиг. 1).

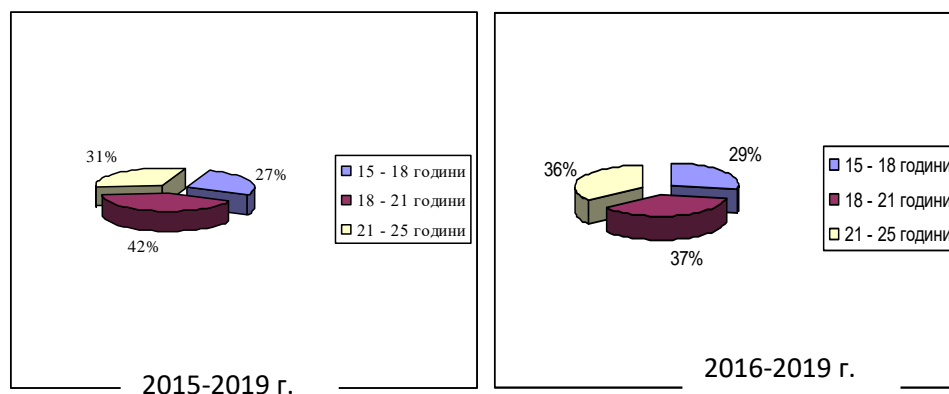
Фиг. 1. Класификация на факторите, методите и средствата за превенция на проституцията

Предложената класификация на Фиг.1 е от съществено значение за предварителната подготовка за превенция, в чиято среда може да си осигури така необходимия ресурс и да се дефинират правата и стабилността на партньорски организации, които да подпомогнат ефективно структури на Министерството на вътрешните работи (полиция, специализирани екипи), психолози и др. [1].

Профил на жертвите от домашно насилие в България според данни от идентифицирани случаи по данни на изследването са 88% от пострадалите, които са се обърнали към за помощ между началото на 2014 и юли 2019 г.. Тези данни не са представителни за броя и произхода на жертвите и за населеното място. Предоставените данни е за период включващ последните пет години и са събраните от регионалните офиси на редица неправителствени организации. Въпреки това на тази базата се получава информация за профила на жертвите в България, макар че според други изследователи наличните данни за профила на жертвите е труден за определяне [2].

Възраст и социално положение на жертвите на домашно насилие се обобщава от факта, че в повечето случаи пострадалите са български граждани и са жени на възраст между 18 и 55 години, най-често безработни и без доходи, ниско образовани и идващи от проблемни семейства. Според Регионалния център, който ползва данни и от други помагачи организации (български неправителствени организации и неправителствени организации, които помагат на жертви на трафика в чужбина), почти половината от случаите за 2015 г. включват, млади жени между 18 и 24 години. През 2018 г. сред жертвите са жени на възраст от 38 - 52 г. (48 %),

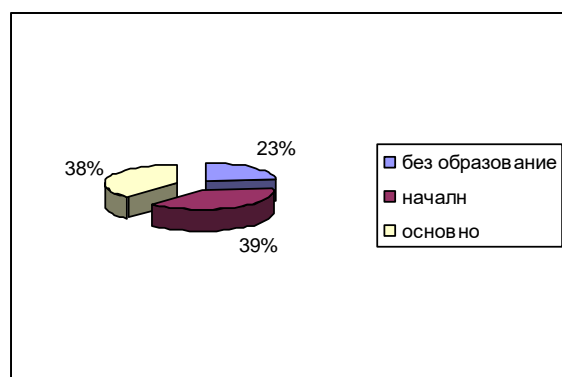
разгледани за периода 2016-2019 г., също включват млади жени на възраст около 21 -32 години. Като потвърждение на повтарящия се възрастов профил 21-42 години идва и заключението на НСЛС от 2018 г. Според обобщени данни на НСЛС средната възраст на жертвите е между 20 и 55 години и като цяло се забелязва тенденция към намаляването ѝ. Според Регионалния център (2018 г.) 10-15% от пострадалите жени имат деца (няма данни дали са имали преди или са родили впоследствие), а според МОМ 27% от българките, подпомогнати от техни програми между 2010 и 2014 г., имат деца, като 82% от тях са самотни майки[3]. (Фиг. 2).

Фиг. 2. Графики за разпределение на възрастовите граници на жените пострадали от домашно насилие

Анализа на резултатите (Фиг.2) показва увеличаване ръста на младите жени и сравнително запазващият се на възраст от 21 до 25 г.

Образование на жертвите на насилие българки, включени в базата данни имат само завършено начално или основно образование – съответно 30,8% и 22,4%, а 4,7 % нямат никакво образование. Така 57,9 % от всички пострадали български жени са без средно образование, а 28,9 % са завършили гимназия (Фиг. 3). Според по-старите данни за България подобен е образователният профил на жените, станали жертва на трафик, през периода 1997-2000 г., където 37,5 % имат само основно образование, а 33,4% са ученички [4]. Според данни на Регионалния център от 2015 г. повечето пострадали жени през 2016 г. също имат сравнително ниско образование (данните са противоречиви спрямо това, колко от пострадалите са завършили средно и колко имат само основно образование). Семейна история на пострадалите през периода 2011-2014 г. са оскъдни. Центъра за рехабилитация на „Асоциация Анимус“ през този период, показва, че 10 от тях, за които има данни (43,5%), са израснали в семейства с жестоки форми на домашно насилие.

Фиг. 3 Образование на жертвите на домашно насилие

Например от жертвите на насилие, интервюирани от проекта „Поли“ за помощ на пострадали от семейно насилие във Великобритания през 2018 г., където 75% от жените идват от Източна Европа, 38% са били подложени на различни форми на насилие, 46% са жертви на сексуално насилие и/или изнасилване, 31% – на сексуално насилие, а 46% – на домашно насилие в семейството (най-често като деца, живели в семейство, в което има домашно насилие).

Райони, от които идват жертвите според Националната следствена служба сред най-силно засегнатите райони в България са Бургас, Русе, Пловдив, Пазарджик, София и др. населени места. В анализ за български жени от 2001 г. националният координатор на програма „Ла Страда“ за България Надя Кожухарова споменава село във Варненска област, откъдето са идентифицирани три пострадали жени. По данни на „Асоциация Анимус“ те не са единствените жертви от това населено място. Такива случаи се нуждаят от по-внимателен анализ от гледна точка на начините на домашно насилие и ролята на семейството в този процес. Също така следва да се обърне внимание на места, от които изглежда, че няма насилие на хора (ако в действителност е така). Според НСлС такива са Смолян, Монтана, Ловеч и Ямбол. Изследването показва, че все по-често жертвите на насилие преминават границите през официални контролно-пропускателни пунктове с редовни документи и НСлС потвърждава това и допълва, че след изтичане на тримесечния срок за пребиваване на жертвата в държава – членка на ЕС, пострадалите биват връщани в България и впоследствие извеждани повторно. Тя също посочва, че някои страни издават работни визи на български граждани, които пребивават с цел защита от домашно насилие. От Регионалния център посочват безработицата и желанието за по-добър живот като основни фактори при въвличането в трафик, като 59% от всички случаи между 2000 г. и май 2002 г. заминават с цел да работят в селското стопанство и услугите, 4% са получили покани за посещение (изследването не посочва целта), а 1% са заминали с цел женитба. [3]. Като се има предвид профилът на жертвите изглежда, че причините и условията, които благоприятстват напускането на страната малко са се променили през последните години, макар данните на нито един от цитираните източници да не са представителни. Процентите са изчислени на базата на 36 случая, за които има информация, тъй като малка част от пострадалите са регистрирани в центъра за защита.

Според оценките на полицейски служители и следователи, работещи по направлението домашно насилие и сексуална експлоатация, потвърдени и от анализа на НСлС през последните 3-4 години, се очертават следните основни тенденции:

- Използване на насилие и психологически тормоз, особено при семейства без брак;

- Потърпевши от домашно насилие са лица, които изпитват икономически и социални затруднения;
- Пострадалите знаят за правата си, но са заблуждават от насилниците и посегателите над тяхната личност.

Направения анализ на факторите, методите и средствата от домашно насилие ни дават основание да направим следните изводи. Предложеният анализ на факторите за домашно насилие позволяват в система за управление да се включат три основни критерия: оценка на организирана превенция за домашно насилие, оценка на семейната среда и структура на защитата на правата. Тези три критерия се приемат като база за оценка на насилието и неговата роля при гарантиране сигурността на гражданите в страната. Дефинирани са основните показатели за оценка на превенцията и са обосновани принципите за ръководство и управление на системата. Изведени са приоритетно трите вида фактори за управление на насилието – психологичния, социалния и финансовия, като на тази база е построен концептуалния модел на системата за превенция. Тя се основава на линейно-функционална структура, което позволява да се изследва ролята на експлоатация и социалната сигурност на пострадалата.

References:

1. Piriyov, G. Detsata i semeystvoto. Sofia, 2003.
2. Adler, A. Praktika i teoria na individualnata psihologia. Sofia, 1995.
3. Arsova, T. Prostitution and Sex Workers in Bulgaria: Analysis of the Situation and the Risk with Regards to HIV/AIDS/STDs. Sofia: Health and Social Development Foundation. 2000
4. Bartol, K. Psihologia kriminalnogo povedenie. 7-e izd. Praym Evro-Znak, 2004.